

I spänningsfältet mellan institutionella logiker - professionella och frivilliga vid skogsbranden i Västmanland

Sofia Persson och Sara Uhnöo

Denna artikel handlar om räddningstjänstens och frivilligas insatser och samverkan vid skogsbranden i Västmanland år 2014. Artikeln anknuter till forskning om professioner och organisering av arbete, samt till forskning om professionellas respektive frivilligas insatser och samverkan vid kriser och olyckor. En kvalitativ analys av intervjuer med räddningstjänstpersonal och frivilliga, inlägg på sociala media samt sekundärmaterial i form av rapporter och utvärderingar av räddningsinsatsen visar att insatserna vid skogsbranden i Västmanland, och kontakterna mellan professionella och frivilliga, tog form i spänningen mellan olika former av institutionella logiker: professionell logik, lokalsamhälleslogik, byråkratisk logik och marknadslogik.

Denna artikel handlar om professionellas och frivilligas insatser och samverkan vid krishantering. Mer konkret fokuseras räddningstjänstens och frivilligas agerande vid skogsbranden i Västmanland som startade den 31 juli 2014. Ur ett svenskt perspektiv var branden en katastrof. Över 1 000 personer och 1 700 tamdjur evakuerades, en person dog, stora skogsarealer brann upp och drygt 70 byggnader skadades. Hundratals brandmän, frivilliga, militärer och företag arbetade under intensiva veckor för att släcka branden (Skogsbrandsutredningen 2015) i vad som har kallats ”modern tids största samverkansinsats” i Sverige (FRG Västerås 2015, s 1).

FÖRFATTARE

Sofia Persson, fil dr, Institutionen för sociologi och arbetsvetenskap, Göteborgs universitet, sofia.persson@socav.gu.se

Sara Uhnöo, fil dr, Institutionen för sociologi och arbetsvetenskap, Göteborgs universitet, sara.uhnöo@socav.gu.se

Forskningsfinansär: Forte

Författarna vill rikta ett stort tack till studiens intervjupersoner samt till artikelns granskare för värdefulla synpunkter.

En central aktör i hanteringen av branden var räddningstjänsten. Räddningstjänst innebär enligt lagtext (SFS 2003:778 1 kap 2§): ”de räddningsinsatser som staten eller kommunerna skall ansvara för vid olyckor och överhängande fara för olyckor för att hindra och begränsa skador på människor, egendom eller miljö”. Räddningstjänsten har särskilda kunskaper, organisatoriska förutsättningar och social legitimitet för att hantera olyckor. Men vid kriser och olyckor kan omfattande tillfälliga resurser behövas mobiliseras med kort varsel. Då kan ett behov av insatser från frivilliga, och en välfungerande samverkan med dessa, uppstå. Räddningstjänsten är också, utöver att vara ansvarig för att skydda allmänheten från fara, ansvarig för att samarbeta med de som berörs (SFS 2003:778 1 kap 6§, 3 kap 2§).

Efter skogsbranden i Västmanland lyftes en heterogen blandning av frivilliga fram som värdefulla i räddningsarbetet, som till exempel etablerade frivilligorganisationer, ditresta icke-organiserade spontanfrivilliga, lokalbefolkning, online-volontärer och företag (MSB 2015, Skogsbrandsutredningen 2015). Även forskning betonar att frivilliginsatser är centrala för effektiv krishantering (Linnell 2014; Robinson & Murphy 2014; Simo & Bies 2007). Dock utgör frivilliga en ”mixed-blessing” för professionella eftersom deras legitimitet, användbarhet och belastning i förhållande till den formella räddningsinsatsen kan variera (Barsky 2007; Whittaker m fl 2015). Frivilligas insatser riskerar att försvåra professionellas räddningsarbete (Sourza 2009), exempelvis kan en stor mängd frivilliga och insamlade gåvor vara svåra att koordinera och dra nytta av (Kendra & Wachtendorf 2001; Wachtendorf m fl 2013), och frivilliga kan sakna erfarenhet, adekvat träning och beredskap (Kendra & Wachtendorf 2001).

Syftet med föreliggande artikel är att utifrån intervjuer med räddningstjänstpersonal och frivilliga, inlägg på sociala media samt sekundärmaterial i form av rapporter och utvärderingar, belysa och analysera räddningstjänstens och frivilligas insatser och samverkan vid skogsbranden i Västmanland. Eftersom insatserna från och samverkan mellan professionella och frivilliga var mycket omfattande och mångfacetterade vid hanteringen av skogsbranden utgör denna katastrof ett lämpligt fall för att diskutera mer generella frågor gällande professionellas och frivilligas särskilda roller, bidrag och samverkan vid krishantering. Artikelns huvudsakliga bidrag är att utifrån teoribildning om institutionella logiker belysa likheter och skillnader mellan professionellas och frivilligas villkor, agerande och bidrag vid skogsbranden. Den teoretiskt informerade analysen visar att både räddningstjänstens och frivilligas insatser präglades av en pluralitet av institutionella logiker, samt hur krishanteringen tog form på spänningsfält där skilda institutionella logiker gjorde sig gällande, vilket skapade konflikter och friktioner men också handlingsutrymme för aktörerna.

Artikeln inleds med en genomgång av dess teoretiska ansats, följt av ett metodavsnitt. Därefter behandlas analysen av det empiriska materialet strukturerad

utifrån fyra inverkanse institutionella logiker, och här lyfts även de spänningsfält som logikerna genererar. Artikeln avslutas med en konkluderande diskussion.

TEORETISK UTGÅNGSPUNKT

I artikelns analys utgår vi från institutionella logikers inverkan vid professionellas och frivilligas agerande vid skogsbranden. Institutionella logiker utgör ett meta-teoretiskt ramverk för hur individer och organisationer påverkas av att befinna sig i interinstitutionella system, det vill säga i relation till skilda institutionella ordningar som profession, lokalsamhälle, stat och marknad. Varje institutionell ordning har idealtypiskt sin egen logik, i form av materiella och symboliska egenskaper som begränsar och möjliggör organisationers och individers intressen, värderingar och identitet, samt motiverar handlingar (Friedland & Alford 1991; Thornton & Ocasio 2008; Thornton m fl 2012; Skelcher & Smith 2015). Inom ansatsen framhålls pluralitet och heterogenitet vad gäller logiker, något som möjliggör för agenter och organisationer att hantera situationer på skilda sätt. Genom sina handlingar återskapar eller förändrar agenterna och organisationerna i sin tur de institutionella ordningarna och logikerna, vilka således utgör historiska och kontextuella fenomen (Friedland & Alford 1991; Thornton m fl 2012).

Krishantering, vid exempelvis skogsbranden i Västmanland, utgör utifrån vårt perspektiv en form av välfärdsproduktion som i praktiken kan utföras av olika aktörer motiverade av skilda institutionella logiker. I analysen framhåller vi fyra institutionella logiker som i vårt material framstår som villkorande för räddningstjänstens och frivilligas hantering av branden: professionell logik, lokalsamhälleslogik, byråkratisk logik och marknadslogik. Dessa, eller liknande, logiker har tidigare behandlats vid analyser av andra välfärdspersonellas arbete (se exempelvis Brante m fl 2015; Rothstein 2010; Fredriksson 2010), och sådan forskning utgör tillsammans med tidigare forskning om krishantering en brygga mellan institutionella logiker som metateori och vårt konkreta studieobjekt.

Den första av de fyra logikerna, *professionell logik*, kan knytas till professionellas position och roll i välfärdsstaten (Friedson 2001; Brante 2014). Professioner är yrkesgrupper som idealt sett omsätter ”know why”, det vill säga teoretisk kunskap, till ”know how”, det vill säga praktik (Brante 2014). Professionalism innebär ett brott mot mer spontana förståelseformer och handlingsmönster, och grundar sig i en lång socialisation samt kollegial organisationsform (Friedson 2001; Brante 2014; Brante m fl 2015). Logikens legitimitet vid hantering av samhällsfrågor bygger på vetenskapligt förankrad praktik, att professionella är orienterade mot allmännyttiga mål, och att medborgare på så vis får bästa hantering av frågor. Risker med logiken är om professionella istället är orienterade mot egenintresse och styrs av kåranda (Rothstein 2010).

Den andra institutionella logiken i vår analys kallar vi för *lokalsambälleslogik*. Denna logik har likheter med vad som inom annan forskning benämns för brukarlogik, då den präglas av ideal om medborgares inflytande över och medverkan vid offentlig välfärdsproduktion (jfr Rothstein 2010). Lokalsambälleslogik har även likheter med ”community” logik, i det att den kännetecknas av interpersonell gemenskap, delade värden, önskemål och tillit, samt ömsesidighet (Thornton m fl 2012). Enligt lokalsambälleslogik får offentlig välfärdsproduktion ökad legitimitet om den förläggs nära och i samarbete med de berörda, vars perspektiv och kunskaper om lokala och specifika förhållanden betraktas som väsentliga vid beslutsfattande. Risk finns emellertid att vissa lokala medborgares partikulära intressen kan komma att dominera (jfr Rothstein 2010; Fredriksson 2010).

Byråkratisk logik är en tredje institutionell logik som förekommer vid välfärdsproduktion. Den utmärks av politisk styrning genom regelverk och riktlinjer vilka verkställs inom hierarkiskt strukturerade organisationer (Friedson 2001; Brante 2015). Logiken innebär tilltro till att verksamheter kan och bör styras genom centralt fattade beslut, samt präglas av formrationalitet. Styrkor med byråkratisk logik är att den innebär stabilitet och förutsägbarhet, en möjlig negativ effekt är inflexibilitet (Rothstein 2010; Fredriksson 2010).

En fjärde och sista institutionell logik i vår analys är *marknadslogik* som kännetecknas av föreställningar om att marknadsprinciper och konkurrens bör prägla välfärdsproduktion. Kostnadseffektivitet framhålls inom denna logik, och de offentliga eller privata aktörer som kan leverera de efterfrågade produkterna enligt denna premiss bör enligt logiken stå för produktionen (Friedson 2001; Brante 2014; Fredriksson 2010). Möjliga risker med marknadslogik vid välfärdsproduktion är bristande kvalitet och likvärdighet gentemot medborgare, samt utrymme för aktörer att profitera på exempelvis samhällskriser.

Institutionella logiker sätter sålunda materiella och symboliska ramar för vilka handlingar som framstår som möjliga och rimliga. Som vi kommer att se i analysen påverkas olika aktörer olika mycket av de skilda logikerna, och en pluralitet av logiker kan samtidigt villkora en och samma aktör (jfr Skelcher & Smith 2015; Fredriksson 2010).

METOD, MATERIAL OCH ANALYTISKT TILLVÄGAGÅNGSSÄTT

Artikeln baseras på en kvalitativ analys av ett empiriskt material bestående av i huvudsak tre materialtyper: intervjuer, inlägg på sociala media, samt ett omfattande sekundärmaterial i form av rapporter och utvärderingar om insatserna vid skogsbranden i Västmanland.

Våren 2017 gjorde vi två fältresor till det branddrabbade området där vi genomförde 16 formella intervjuer och 4 fältbaserade informella intervjuer.

Ytterligare en intervju har genomförts i efterhand. Intervjupersonerna valdes ut för att de, som professionella och frivilliga, hade ledande och centrala positioner under räddningsinsatsen, och ansvar för och/eller i hög grad kom i kontakt med frivilliga. Vi har också intervjuat professionella och frivilliga som inte hade några ledande positioner utan arbetade ute i fält. Förutom professionella i form av räddningstjänstpersonal har kommunala tjänstemän som ansvarade för hantering frivilligas insatser eller gåvor intervjuats. Heterogenitet har eftersträfvats vid urval av frivilliga, vissa kan kategoriseras som icke-organiserade spontanfrivilliga (lokalt boende som gjorde insatser eller online-frivilliga) medan andra verkade inom ramarna för etablerade organisationer (FRG eller Hemvärnet). Sammantaget består materialet av intervjuer med 23 personer, uppdelat på personal från kommunala räddningstjänster (totalt 7 personer varav 3 i ledningsposition, 2 operativ personal och 2 deltidsbrandmän), frivilliga från Frivilliga resursgruppen (FRG) och/eller kommunala tjänstemän med ansvar för krisberedskap- eller kommunikation (6 personer), frivillig från Hemvärnet (1 person), online-volontärer som verkade via Facebook (2 personer), spontanfrivilliga lokalt boende utan anknytning till etablerade frivilligorganisationer (6 personer) och en lokalt boende som inte deltog aktivt i insatsen (1 person). De formella intervjuerna genomfördes av oss tillsammans, var semi-strukturerade, spelades in och var med två undantag individuella. De informella fältbaserade intervjuerna spelades inte in utan genomfördes spontant med personer som vi kom i kontakt med under fältresorna. Citat och andra hänvisningar till intervjuer som förekommer i artikeln är hämtade från vår empiri, om inte explicita hänvisningar görs till sekundärmaterial.

Intervjuerna, som genomfördes ca 2,5 år efter skogsbranden, är retrospektiva, vilket innebär viss risk för glömska, rationaliseringar och likriktning av berättelser (se Uhr m fl 2016). Vår analys baseras dock även på kompletterande material som skapades under eller i nära anslutning till händelsen, till exempel texter i form av inlägg och kommentarer på sociala medier, mer specifikt från fem öppna, det vill säga offentligt tillgängliga och sökbara, Facebook-sidor. Sidorna har som mest haft över 30 000 medlemmar och en betydande del av koordineringen av spontanfrivilligas insatser och gåvor skedde via dessa sidor. Ett annat material som vi baserar vår analys på är sekundärmaterial i form av en stor mängd observationsrapporter, utvärderingar och utredningar om skogsbranden i Västmanland. Dessa innehåller detaljerade beskrivningar av räddningsinsatsen och ger en bild av vilka kontakter och relationer som fanns mellan frivilliga och räddningstjänst. Analysen bygger också på styr- och policydokument där formella krav och förväntningar på inblandade aktörer framgår.

Sammantaget har vi samlat in och bearbetat ett rikt och omfattande material, både eget insamlat och sekundärmaterial, som tillhandahåller kompletterande perspektiv på insatser och relationer mellan professionella och frivilliga i

samband med branden. Vid analysen har materialet kodats dels deduktivt utifrån teori och tidigare forskning om *institutionella logiker* (professionell, lokalsamhälles-, byråkratisk och marknadslogik) och dels induktivt utifrån återkommande mönster i materialet som berör räddningstjänstens och frivilligas *insatser, roller, bidrag, samverkan* och *konflikter* vid skogsbranden i Västmanland. Projektet har godkänts av regional etikprövningsnämnd.

PROFESSIONELLAS OCH FRIVILLIGAS INSATSER I LJUSET AV INSTITUTIONELLA LOGIKER

I följande analysdel diskuterar vi hur institutionella logiker präglade insatser och samverkan vid skogsbranden i Västmanland. Genom att lyfta in denna teoribildning utforskas likheter och skillnader mellan professionellas och frivilliga aktörers villkor och agerande, och det blir tydligt att såväl räddningstjänstens som frivilligas situation och agerande präglades av en pluralitet av logiker. Detta skapade konflikter och friktioner men innebar också handlingsutrymme för aktörerna.

Expertkunskap, praktiker och resurser - professionell logik

Räddningstjänsten är en professionell organisation i bemärkelsen att den är samhälleligt sanktionerad att med förankring i vetenskaplig kunskap utföra handlingar som betraktas som svåra och värdefulla för allmänheten (Brante 2014). I räddningstjänstens jurisdiktion ingår att ingripa vid bränder som enskilda inte själva har kapacitet att hantera (MSB 2016a). I räddningstjänsten finns heltids- och deltidsanställd personal, med brandingenjörer och brandmän som huvudsakliga yrkeskategorier. Dessa har expertkunskap om bränder och hur sådana kan förhindras och begränsas. Organisationen tillhandhåller resurser och arbetsdelning för utövandet av professionella kunskaper och praktiker.

Under skogsbranden i Västmanland var räddningstjänstens insatser omfattande sett till antalet professionell personal som var engagerad, samt till organisatorisk och resursmässig mobilisering på lokal, regional och nationell nivå. Tre kommunala räddningstjänstförbund var närmast berörda då branden utspelade sig i deras geografiska områden. Brandens omfattning motiverade också nationell involvering, och efter några dagar tog staten (länsstyrelsen i Västmanland) över ansvaret för insatsen. Brandmän från totalt 69 kommunala räddningstjänster i Sverige arbetade med släckningsarbetet (MSB 2016a) och även internationell hjälp begärdes in i form av vattenbombande specialflygplan (Skogsbrandsutredningen 2015).

Intervjuad personal från kommunal räddningstjänst framhåller att de i egenkap av professionella hade kunskap om och erfarenhet av att hantera skogsbränder och att de vid brandens inledande skede uppfattade att den var under kontroll. På grund av extraordinära väderförhållanden blev emellertid branden särskilt omfattande och oförutsägbar.

Räddningstjänstpersonal: En grusväg som normalt sett är en brandgata, vips så var den [branden] på andra sidan. Och vattendrag, den for ju över sjön Snyten, en och en halv kilometer hoppade den. Jag har varit i det här yrket sedan [åtskilliga decennier], har varit och släckt skogsbränder på längden och tvären, men [...] jag kände inte igen något.

Kommunala räddningstjänster är mindre organisationer med ett fåtal anställda, vilket kan innebära svårigheter att etablera och upprätthålla kompetens, erfarenhet, ledning och resurser för specifika sällanhändelser (MSB 2016a). Intervjuade frivilliga, men även räddningstjänstpersonal, ger en bild av att räddningstjänsten gjorde vad den kunde utifrån befintliga kunskaper, förmågor och resurser, men att branden spred sig ändå. En intervjuperson inom kommunal räddningstjänst uttrycker sig självkritiskt om den egna organisationens bidrag: "operationen var lyckad men patienten dog". En frivillig lokalt boende kritiserar de professionellas insatser och framställer räddningstjänstens agerande som tämligen ofprofessionellt genom att uttrycka att "man häpnar" över dess undervärdering av problembilden, avsaknad av helhetsbild och samordning, samt bristande utrustning.

Professionell logik i form av expertkunskap var inte endast förbehållet räddningstjänsten vid hanteringen av skogsbranden. Även frivilliginsatser utfördes av personer med expertkunskap och kompetens av stort värde för den aktuella situationen. Under insatserna var sådana professionella frivilliga verksamma vid räddningstjänstens inre ledningskrets på staben i Ramnäs, exempelvis bidrog skogsbolagspersonal med expertis inom brandriskprognoser, spontanfrivilliga med avancerade IT-kunskaper så att staben kunde använda internet och spara och dela dokument, och en FRG-medlem med akademisk utbildning i krishantering genom att dokumentera stabens löpande arbete och hantera information. Frivilliga fick på så vis reella nyckelroller i analys och samordning av insatsarbetet, vilket tyder på att de stora behov som förelåg motiverade räddningstjänsten att inte låsa sig vid juridisktionella gränsdragningar.

Mängder av spontanfrivilliga – vissa med professionell utbildning, kunskap och kompetens – erbjöd också sin hjälp genom att dyka upp på plats, ringa, mejla eller skriva inlägg på Facebook. Sala kommun respektive FRG upprättade resurslistor med totalt 1500 poster över kompetenser och resurser. På kommunens lista finns representanter från professionella yrkesgrupper som sjuksköterskor, kuratorer, läkare och veterinärer. Dessa personer och resurser förefaller emellertid inte ha använts på systematiskt sätt under branden. Även frivilligorganisationer hade medlemmar med professionell expertis i sina organisationer, Röda Korset medverkade exempelvis med krishanterare. Företag och branschorganisationer, till exempel Mellanskog (en ekonomisk förening för skogsägare i regionen) och

Lantbrukarnas Riksförbund (LRF), medverkade också med professionella anställda och medlemmar.

Utöver professionella bland de spontanfrivilliga kan medlemmarna i vissa frivilligorganisationer, som FRG, närmast betraktas som semiprofessionella frivilliga då de har kortare utbildning för kris- och olycksituationer, uppstår lön samt är hierarkiskt organiserade. FRG agerar på uppdrag från kommunen och ges en särskild roll i utvärderingar, bland annat som organisatör av spontanfrivilliga (se t ex Asp m fl 2015). Utbildning och organisatorisk tillhörighet behöver dock inte vara tillräckligt för att en person ska fungera väl i rollen som frivillig (se t ex Uhr & Frykmer 2015). Räddningstjänstens erfarenheter av samverkan med FRG var blandade. Det finns FRG-medlemmar vars uppskattade arbete under skogsbranden har utgjort grund för rekrytering till professionella krishanteringstjänster inom kommun och länsstyrelse, men det finns också exempel på FRG-insatser som gjorde mer skada än nytta då personer överskred sina befogenheter och lämnade fel information (Asp m fl 2015).

Sammanfattningsvis visar analysen att en professionell logik präglade räddningstjänstens insatser så till vida att den utgör en professionell organisation för krishantering, med för uppdraget utbildad personal och särskilda anpassade resurser. Räddningstjänstens expertkunskaper, resurser och praktiker var väsentliga vid skogsbranden, men behov fanns också av frivilliginsatser. Även frivilligas insatser präglades i vissa fall av en professionell logik, i det att en del av insatserna bedrevs av professionella med särskild utbildning, kunskap och kompetens av stort värde för den aktuella situationen, och då vissa frivilligorganisationer närmast kan kategoriseras som semiprofessionella.

LOKAL FÖRANKRING OCH ORIENTERING MOT NÄRSAMHÄLLE – LOKALSAMHÄLLESLOGIK

Vid skogsbranden visade sig lokalsamhälleslogik i den mån insatserna utgick från, samt var orienterade mot, lokalbefolkning och närsamhälle, exempelvis om de gavs möjlighet att vara delaktiga i och få inflytande över insatsernas utformning. Forskning har visat att lokalbefolkning generellt har fördelar av att vara snabbt på plats, ha särskilda kunskaper om katastrofområdet och om behov hos de drabbade, samt tillgång till lokala resurser och sociala nätverk (Fernandez m fl 2006; Wachtendorf & Kendra 2004).

Vid skogsbranden i Västmanland deltog en stor mängd frivilliga med lokal förankring, till exempel boende, jägare, samt lokala företag som markägare, skogsägare och bönder. Vissa av dem var tidigt på plats och började på eget initiativ bekämpa branden för att skydda och rädda lokalsamhällets skog, byggnader, människor och djur. I intervjuer beskriver boende nära brandfronten att det var svårt att passivt iaktta brandutvecklingen och att deras frivilliginsatser delvis

skedde i frustration över att de upplevde att professionella och myndigheter inte gjorde tillräckligt för att hindra branden och informera lokalbefolkningen. Genom att engagera sig avsåg de bidra till brandbekämpning, och också få inblick i skogsbrandens utveckling.

Lokalt förankrade frivilliga hade sedan tidigare kunskap om hur skogsbränder tenderar att utveckla sig i området och hur de kan begränsas till exempel genom brandgator. De kunde bidra med detaljerad kunskap om brandområdet, om småvägar, alternativa reträttvägar och vattendrag, vilket fick särskilt stor betydelse eftersom uppdaterade kartor över brandområdet var en bristvara, och många ur räddningstjänstens personal var inresta. Lokalt förankrade frivilliga hade också via sociala nätverk kännedom om personer och resurser i lokalsamhället, samt legitimitet att be om hjälp med till exempel jordbruks- och skogsbruksmaskiner och tomma stallplatser. En intervjuad kommunal tjänsteman menar att LRF ”var en oerhört stor resurs” eftersom de ”kände ju de flesta i den här bygden”. Det gjorde att ”då visste man ju att ’Kalle Andersson, han har ju en skotare som vi skulle ha nytta av här. Jag ringer honom’”.

De frivilligas resurser överträffade i några fall de professionellas (Skogsbrandsutredningen 2015), exempelvis förfogade lokala bönder över gödselspridare med högre kapacitet än räddningstjänstens pumpar. Enligt intervjupersoner blev det i vissa situationer paradoxalt nog räddningstjänstens – de professionellas – uppgift att understödja de frivilliga, exempelvis genom att bevattna och kyla ner vägar där frivilliga åkte in för att släcka med sina fulltankade gödselspridare.

Insatser med förankring i lokalsamhället var i flera avseenden värdefulla vid brandbekämpningen. En intervjuad inom räddningstjänsten lyfter fram betydelsen av skogsböndernas arbete eftersom de är handlingskraftiga och ”vet hur det funkar i skogen”, samtidigt, menar han, kunde deras lokala förankring innebära partikulära intressen:

Det var lite snapphane ibland också men i det läget kan man ju inte hålla på att kritisera. [...] Vår [räddningstjänstens] uppgift är att försöka se helheten. Deras uppgift är att skydda sitt eget. Här kan det bli en konfliktsituation. När man förväntar sig att det allmänna ska stötta just mig ”för jag ser att jag har det största behovet just nu”. [...] ”Vi kanske inte kan rädda din skog, för då brinner all den här skogen upp. Men om din brinner upp så fixar vi resten”. Det är någon form av stridsekonomi. Men det är jäkligt svårt för den enskilda att ta in.

Räddningspersonal uppfattar således att det fanns frivilliga som prioriterade sina egna behov. Detta till skillnad från en professionell logik som kännetecknas av neutralitet och orientering mot allmännyttan.

Frivilliga insatser vid skogsbranden var i hög utsträckning motiverade av lokalsamhälleslogik men det fanns också frivilliga som saknade lokal förankring. Det gällde ditresta spontanfrivilliga och vissa online-volontärer, men också etablerade frivilligorganisationer (Hemvärnet, FFO och Röda Korset). Forskning tyder på att insatser upplevs mer legitima om de lokalt drabbade själva engagerar sig, till skillnad från om de behandlas som passiva mottagare av centralt organiserade insatser (Ireni Saban 2013, McCaffrey m fl 2013). Vid skogsbranden hade frivilliga utan lokalförankring inte lika stor legitimitet hos de boende, utan riskerade att misstänkliggöras för att till exempel styras av egenintresse och ekonomiska drivkrafter eller anklagas för bristande förståelse för lokala prioriteringar, känslor och behov. I en tidningsartikel (Erath 2015) berättar lokalt boende om den ilska de upplevde när frivilligorganisationen FRG, som är knuten till kommunen, ”kom och tog över” frivilligarbetet: ”Folk från kommunen kom hit och bemötte oss som lantisar. Någon var förvånad över att vi kunde åstadkomma något alls här ute”. FRG-medlemmar uppfattades i denna situation som kommunens representanter och kritiserades i en av våra intervjuer för att vara svåra att samarbeta med och inte vara förberedda eller utrustade för kris utan istället ta lokalbefolkningens resurser i anspråk. Avsaknad av lokalkännedom visade sig också konkret i bristande kunskap om lokalbefolkningens behov vid donationer, till exempel skänktes renfoder.

Lokalsamhälleslogik gav sig inte enbart till känna hos frivilliga, utan även hos räddningstjänsten. Deltidsbrandmännen i området är professionella men också lokalt boende. Deras lokalsamhällesanknytning innebar god kännedom om brandområdet, vilket var en stor tillgång vid insatserna. Den lokala förankringen innebar samtidigt också starkt emotionellt engagemang. En intervjuad deltidssbrandman berättar att han upplevde att ”man skulle rädda allt till vilket pris som helst” under riskfyllda och långa arbetspass. Han och hans kollegor kände också oro för närstående samtidigt som de skulle agera utifrån professionell logik i släckningsarbetet.

Sammanfattningsvis kännetecknades frivilligas insatser vid branden till stora delar av lokalsamhälleslogik, det vill säga att lokal förankring, kunskap, sociala nätverk och resurser mobiliserades vid brandbekämpningen. I likhet med annan forskning framgår här värdet av lokalsamhällets medverkan vid krishantering (Wachtendorf & Kendra 2004). Samtidigt riskerar lokal förankring medföra en avsaknad av övergripande perspektiv och att enskilda personer kan prioritera sina egna partikulära intressen, det vill säga en motsättning föreligger gentemot professionell logik. Analysen visar också att lokalsamhälleslogik inte ensidigt kan knytas till frivilliga insatser, dels fanns det räddningstjänstpersonal som agerade utefter sådan, dels fanns det frivilligarbete som inte var lokalt förankrat utan snarare utfördes utifrån semiprofessionell och byråkratisk logik, i konflikt med lokalsamhälleslogik.

FORMRATIONALITET, LAGAR OCH REGLER – BYRÅKRATISK LOGIK

Hantering av skogsbranden präglades även av byråkratiska logik. Räddningstjänstens verksamhet är, i likhet med annan välfärdsproduktion, reglerad i lag. Centrala lagar är Lagen om skydd mot olyckor (LSO) (SFS 2003:778) och Lagen om kommuners och landstings åtgärder inför och vid extraordinära händelser (LEH) (SFS 2006: 544). Ytterligare lagar, som till exempel kommunallagen, förvaltningslagen, offentlighets- och sekretesslagen, lagen om offentlig upphandling, arbetsmiljölagen och arbetstidslagen, gäller vid såväl normala förhållanden som vid krissituationer (MSB 2016a). I linje med en byråkratisk logik har räddningstjänstens insatser vid skogsbranden i Västmanland problematiserats utifrån gällande lagstiftning och regler, och utvärderingar och utredningar har föreslagit förändringar av lagstiftning, regler och principer (MSB 2016a; MSB 2016b).

Inom räddningstjänsten uppfattades det som problematiskt att under pågående skogsbrand fatta beslut och agera i enlighet med samtliga föreliggande lagar och regler. Det gällde inte minst arbetsmiljöfrågan i de dynamiska och många gånger farliga situationer som branden gav upphov till, eller som räddningstjänstpersonal uttrycker det i en rapport: ”Denna fråga är så svår så den bara släpper man” (Uhr & Frykmer 2015, s 11). Enligt våra intervjupersoner var det svårt att leva upp till lagar och regler även efter det dynamiska skedet då branden pågick, till exempel när det gällde att avgöra vilka frivilliga som hade rätt till ersättning.

I utredningar och utvärderingar framhålls att det inledningsvis förelåg brister i samordning och rollfördelning mellan de berörda kommunala räddningstjänstförbunden. Otydligheter i ledning, roll- och ansvarsfördelning, samordning och lagrum kvarstod enligt utredningar även efter att länsstyrelsen tog över ansvaret för insatsen (MSB 2016a). Ett exempel på otydlighet var enligt en av våra intervjupersoner den regionala överenskommelse som slutits i Västmanland kring den gemensamma och samordnande funktionen räddningschef i beredskap: ”Texten var densamma på alla papper, men tolkningen av texten var på fem olika sätt.”

En byråkratisk logik gav sig inte bara till känna inom räddningstjänsten, utan också hos frivilliga. FRG eftersträvar tydliga funktioner och roller inom organisationen, ställer krav på utbildning, upprättar avtal med kommuner och agerar på uppdrag av dessa, samt använder arbetsscheman (FRG Västerås 2015). Frågor om säkerhet och arbetsmiljö berörs i utvärderingar: ”FRG bör sträva efter att alltid utse en säkerhetsansvarig på plats, som i samverkan med uppdragsgivaren fokuserar på fysisk och psykisk arbetsmiljö” (FRG Västerås 2015, s 12). FRG driver också frågor som medlemmars ersättning för tjänst och resor (FRG Västerås 2015) och menar, tillsammans med Civilförsvärsförbundet, att ”lika lön för lika arbete bör gälla” (MSB 2016b, s 39). Frivilliga inom Frivilliga Automobilkärarnas Riksförbund (FAK) framhåller även de betydelsen av tydliga riktlinjer, ledning

och styrning, och menar att brist på detta skapade farliga situationer och ledde till arbetsmiljöproblem. I efterhand efterfrågar de: ”ett informationsblad i handen där man fått säkerhetsinstruktioner, sambandsplan, avspärrade eller särskilt farliga områden, karta, sektorindelning etc.” (Henningsson m fl 2015, s 60)

Spontanfrivilliga framställs ibland som FRGs motsats. Vid branden arbetade spontanfrivilliga på eget initiativ med att röja brandgator och skydda bebyggelse. Detta var självpåtaget, de frivilliga var inte i enlighet med LSO uttagna i tjänsteplikt, de var inte styrda av räddningsledningen, utan insatserna var ofta snarast motiverade av lokalsamhälleslogik. Utifrån en byråkratisk logik framstår spontanfrivilliga som komplicerade och oförutsägbara samverkanspartners, och en intervjuperson inom räddningstjänsten säger: ”Det som är svårast är spontanfrivilliga. Allt ifrån att registrera dem och säkerställa att de är försäkrade, bara det.” Registrering av frivilliga handlar om kontroll, styrning, ansvar, försäkringar och underlag för framtida ersättningskrav. Registrering var också väsentligt för att ha kunskap om var frivilliga befann sig i området, som en person inom räddningstjänsten uttrycker det: ”Om man har de här frivilliga, då måste man se till att de inte eldar upp sig.” När spontanfrivilliga försätter sig själv i fara tar de räddningsresurser i anspråk och blir till en börda, istället för att utgöra en resurs. Därtill är det, enligt intervjupersoner i räddningstjänsten, svårt och tidskrävande att matcha spontanfrivilliga med behov, och värdet av deras insatser uppfattas som osäkert. Vid intervjuer med räddningstjänsten framgår att samverkan med spontanfrivilliga delvis kunde betraktas som en illegitim arbetsuppgift i den mån det begränsade personalens möjligheter att arbeta utifrån professionell logik och använda sin egentliga expertis kring brandbekämpning. Frivilligorganisationer, som FRG, ses då som en attraktiv möjlighet att hantera de spontanfrivilliga genom att de kan få i uppgift att verka som ”kanslistor”, enligt en intervjuperson inom räddningstjänsten.

Att frivilliga inte integrerades i en byråkratisk logik, till exempel i vissa fall stod utan ledning eller kontroll och utsatte sig för risker, var en form av problem. Andra sidan var att när frivilliga väl kom att omfattas av en byråkratisk logik så kunde detta leda till administrativ huvudvärk för såväl professionella som frivilligorganisationer. En logistikansvarig från Hemvärnet menar att: ”Anställningspapper, ersättningsfrågor, mängden frivilliga som sattes in; allt detta skapade en administrativ komplexitet och i efterhand är det värt att analysera hur många frivilliga som behövs” (Vuorio 2015, s 4).

Sammanfattningsvis är räddningstjänstens verksamhet styrd av en mångfald lagar, regler och principer och präglas på så vis av byråkratisk logik. Det var emellertid svårt för räddningstjänsten att svara upp mot samtliga lagar och regler såväl under skogsbrandens dynamiska skede som efter. Även inom frivilliginsatser gjorde sig byråkratisk logik gällande, då främst inom etablerade frivilligorganisationer. Spontanfrivilligas engagemang framstår snarast stå i motsats till byråkratisk

logik, och räddningstjänstens försök att hantera spontanfrivilligas insatser innebar en spänning mellan byråkratisk logik, lokalsamhälleslogik och professionell logik.

UTBUD OCH KONKURRENS - MARKNADSLOGIK

Den fjärde och sista institutionella logiken i vår analys av insatser och samverkan vid skogsbranden är *marknadslogik*. Redan i inledningsskedet av skogsbranden förelåg brist på brandbekämpningsresurser och det uppstod en marknadssituation för företag och andra frivilliga att agera på. En stor mängd företag anlätades för till exempel skyddsavbränning, godshantering och soptömning, samt för att bistå med materiella resurser som exempelvis pumpar, kyllastbilar, mobila master, helikoptrar, mat och husrum (Skogsbrandsutredningen 2015; MSB 2015; Asp 2015). Lokalt boende bönder och skogsägare kan betraktas som entreprenörer som marknadsförde sina fordon och sin arbetskraft.

Den extraordinära situationen medförde att anbudsförfaranden och upphandlingsregler, som enligt en byråkratisk logik vanligtvis ska gälla i offentlig verksamhet, var satta ur spel. I våra intervjuer framgår att räddningsledningen mycket snabbt blev en potentiell köpare som skulle fatta beslut om erbjudanden om varor eller tjänster från företag, lokalt boende och ditresta frivilliga. Viljan att hjälpa till och utbudet av frivilliginsatser var i vissa sammanhang större än behoven, vilket ledde till att konkurrenssituationer uppstod. Endast vissa frivilliga och företag fick möjlighet att bistå i räddningsarbetet och kunde därmed efteråt få ersättning.

Efter branden avsatte staten 300 mkr för att täcka kostnader för kommunerna med anledning av skogsbranden (Länsstyrelsen i Västmanland 2014b). En del företag och frivilliga begärde i efterhand ut ersättning för utgifter hos kommuner och länsstyrelse. Ersättningsfrågan bidrog till ett omfattande administrativt ”merarbete” (Sandberg 2015). Räddningstjänst och tjänstemän på länsstyrelsen pressades in i marknadslogik och byråkratisk logik genom att de fick agera som köpare och, som en intervjuperson sa, ”kamrerer” som skulle ta ställning till ersättningsanspråken. En intervjuad tjänsteman på länsstyrelsen berättar att det blev något av ett detektivarbete att verifiera arbetsinsatser och en annan uttrycker sig på liknande sätt:

Att efteråt börja jaga det här... helikoptrarna kostade hur många miljoner som helst, och sedan är det Nisse och Kalle som begär 350 spänn [...]. Det var säkert en del som betalades ut på fel sätt, och det var säkert de som aldrig hörde av sig [...] Det var sådant sammelsurium i det här.

Ersättningsfrågan blev i efterhand ett omdebatterat ämne, vilket kan tolkas som ett uttryck för en spänning mellan lokalsamhälles- och marknadslogik. Intervjuade ger en bild av att frivilliginsatser i vissa fall övergick från att initialt göras utan tanke på ersättning, motiverade av en vilja att värna lokalsamhällets skogsbestånd, gårdar, djur och befolkning, till att präglas av en ekonomisk rationalitet: ”det som initialt var bjussa och alltihopa [...] blev [...] plötsligt så jädra kommersiellt”. En del som hade signalerat att de skänkte varor och tjänster begärde i efterhand ut ersättning, eller som det uttrycktes i en rapport: ”kommunen upplevde även en viss förvåning när det som kommunen ansåg hade donerats av flera frivilliga följdes av en faktura” (Sandberg 2015, s 8). En intervjuad tjänsteman på länsstyrelsen menar att:

Det spårade ju ur lite. [...] Det blev känslan av att det fanns knappt någon hejd på hur mycket ersättning man kunde få, så att det också triggade en del. Att man hade gett någonting eller gett sin hjälp och sen ”jaha, man kan få ersättning för det, då ska jag ha det, om du får betalt då ska ju jag också ha det” [...] Nu vart det ju lite som att ”staten går in och betalar allting”.

I efterhand har polisanmälningar gjorts för bedrägeriförsök i samband med utkrävande av ersättning. I våra intervjuer talas det om giriga frivilliga som krävde omotiverat höga ersättningar för exempelvis fyrhjulingar eller mat och husrum, ett fenomen som inom forskning benämns som katastrofprofitering (Tedros 2009).

Frivilliga och företag kontaktade själva ansvariga inom räddningstjänsten och erbjöd sina varor och tjänster, men i vissa fall var det istället frivilliga inom till exempel FRG och online-frivilliga som kontaktade företaget (Asp m fl 2015). Facebook-materialet visar hur online-frivilliga nyttjade en marknadslogik när de kontaktade företaget för att uppmana dem att skänka förnödenheter. Utfallet gjordes offentligt på Facebook-sidorna, där företag som skänkte varor fick positiv uppmärksamhet och ”goodwill”, medan företag som valde att inte skänka framställdes som ogina, i vissa fall med namn och kontaktuppgifter till ansvariga. I några fall framstår donationer som mer eller mindre frampressade av frivilliga, snarare än som ett uttryck för reell frivillighet från företagen sida. Frivilliga kunde därtill verka utifrån en marknadslogik i kombination med lokalsamhälleslogik när de valde att understödja lokalsamhället ekonomiskt genom att lösa in donerade rabattkuponger hos lokala butiksägare, som en intervjuad online-volontär uttrycker det: ”Jag var inne på [matbutik] i [mindre stad] för att de kunde ju skicka in och få pengar för de här kupongerna, så då var vi och rensade hela deras [hyllor] bara för att gynna [staden] lite.”

Sammanfattningsvis uppstod ett stort behov av krishanteringsinsatser vid skogsbranden, vilket öppnade för en marknadssituation där företag och frivilliga

i konkurrens erbjöd tjänster och resurser till försäljning. Denna marknadslogik innebar en spänning för räddningsledningen att hantera i relation till byråkratisk logik om upphandlingsregler. Spänningsfält uppstod också mellan marknadslogik och lokalsamhälleslogik då frivilliga använde krissituationen för att gynna de lokala företagen, och då frivilliga satte press på företag att donera.

KONKLUSION

Skogsbranden i Västmanland 2014 var en katastrof och hanteringen av den involverade hundratals brandmän, frivilliga och därtill ytterligare aktörer som exempelvis försvarsmakt, polis och kommuner (Länsstyrelsen i Västmanland 2014a). Denna artikel behandlar specifikt räddningstjänstens och frivilligas insatser och samverkan under branden. Räddningstjänsten är en offentlig, professionell organisation som bedriver välfärdsproduktion i form av skydd mot olyckor. Vid branden bidrog räddningstjänsten med expertkunskap, organisatoriska och materiella resurser, samt praktiska insatser. De frivilliga var i sin tur en betydelsefull, omfattande och heterogen kategori bestående av bland annat frivilligorganisationer, lokalt boende, inresande spontanfrivilliga och företag. I likhet med vad som lyfts fram i tidigare forskning (Fernandez m fl 2006; Wachendorf & Kendra 2004), bestod frivilligas bidrag bland annat av snabb mobilisering, lokalkännedom, goda kontaktnät och hög legitimitet i lokalsamhället. Även om frivilligas insatser är viktiga saknar de befogenheter och överblick över krisers omfattning och de insatser som görs, vilket gör det nödvändigt för dem att samverka med professionella offentliga aktörer (Robinson & Murphy 2014). Ur räddningstjänstperspektiv framhålls frivilligas insatser som ett komplement till den egna verksamheten (Kvarnlöf & Johansson 2014). Räddningstjänstpersonal i vår studie framhåller frivilliga som viktiga vid hanteringen av skogsbranden, men de uppfattas också i några fall som kontraproduktiva, oförutsägbara, ineffektiva och komplicerade att samverka med. Det framgår i vårt material att frivilliga kunde begränsa framkomligheten på strategiska vägar, försätta sig själv i fara och därmed ta räddningsresurser i anspråk. Det fanns också frivilliga som skänkte ovidkommande saker och inte bidrog på ett reellt sätt. Vår studie visar också att frivilliga i vissa fall utgjorde mer än ett komplement till räddningstjänsten, då det förekom överskridande av traditionell arbetsdelning mellan räddningstjänst och frivilliga. Med andra ord öppnade räddningstjänsten upp för frivilligas insatser inom områden som faller inom ramen för dess professionella jurisdiktion, i form av brandspridningsprognoser och intern kommunikation, något som troligtvis kan förstås utifrån situationens extraordinära karaktär.

Analysen av hanteringen av skogsbranden utgår från forskning om krishantering, professioner och teoribildning om institutionella logiker. Institutionella

logiker utgör materiella och symboliska villkor för aktörer, inte minst för de professionella som vid skogsbranden hade särskilt ansvar för att organisera, samordna och utföra stora delar av räddningsinsatsen. Analysen visar att en enskild aktör kunde stå under inverkan från, och handla på basis av, flera olika logiker. Räddningstjänstens arbete präglades, i likhet med andra offentliga välfärdsproducenters verksamhet, av professionell och byråkratisk logik. Därtill aktualiserades och accentuerades ytterligare logiker, som lokalsamhälleslogik i form av betydelsefull lokal förankring bland räddningstjänstpersonal, samt marknadslogik genom ett snabbt och kraftigt påkallat behov av inköp av brandprodukter och tjänster. När det gäller frivilligas insatser var de ofta lokalt förankrade och präglades på så vis av lokalsamhälleslogik, men professionell logik gjorde sig även gällande då många frivilliga bistod med expertkunskaper och förmågor. För vissa frivilligorganisationer var byråkratisk logik framträdande, och på grund av den extraordinära situationen erbjöd företag och lokala entreprenörer sina tjänster, vilket betyder att frivilliginsatser också kunde kännetecknas av marknadslogik.

Utöver att belysa hur en enskild aktör kunde stå under inverkan från, och handla på basis av, flera olika institutionella logiker, visar analysen också att interaktionerna mellan aktörer präglades av logikerna. Även om olika logiker inte behöver orsaka dilemman för en aktör, eller konflikter mellan olika aktörer, kan möten mellan aktörer motiverade av skilda logiker innebära friktioner och konflikter om logikernas värden är oförenliga. Vi har visat att räddningstjänstens samverkan med frivilliga aktualiserade dilemman att hantera för räddningstjänstpersonal då motsättningar förelåg mellan lokalsamhälleslogik samt byråkratisk och professionell logik. Samverkan med, och organisering av, fram för allt spontanfrivilliga kunde av räddningstjänstpersonal uppfattas som en svår uppgift, som bidrog till byråkratiskt merarbete och begränsade dem att utföra vad de menar är deras professionella kärnuppgifter.

Våra resultat vad gäller marknadslogikens inverkan på insatserna vid skogsbranden kan relateras till samtida kritik av nyliberala diskurser och praktiker i katastrofhantering (se t ex Tierney 2015). Det går också att dra paralleller till aktuella diskussioner om förstärkt byråkratisering av civilsamhälle (SOU 2016:13) och krishantering (se t ex Davies 2017). Frivilligas styrkor har inom kris- och katastrofforskning framhållits bestå i att de är dynamiska, innovativa och effektiva (Whittaker m fl 2015), vilket har kontrasterats mot offentliga organisationers mer byråkratiska funktionssätt (Ireni Saban 2013). Att integrera oorganiserade spontanfrivilliga i krishantering handlar då delvis om att hitta en balans mellan frivilligas mer problemorienterade, kreativa och flexibla förhållningssätt, och professionella organisationers byråkratiska styrning genom formaliserade hierarkier och arbetssätt (Skar, Sydnes & Sydnes 2016). Idag förordas i debatter, forskning och utredningar högre grad av tydlighet i styrning och ansvarsutkrävande vid

krissituationer (Bergling m fl 2016) som vid skogsbranden i Västmanland (MSB 2016a). En sådan byråkratisk logik förespråkas parallellt med att betydelsen av samverkan mellan aktörer vid samhällskriser betonas. Detta kan uppfattas som en paradox, då samverkan och samordning tenderar att bidra just till oklarheter och otydligheter avseende ansvar, styrning, mandat, roller, befogenheter och regelverk (Bergling m fl 2016).

REFERENSLISTA

- Asp V, Bynander F, Daléus P, Deschamps-Berger J, Sandberg D, Schyberg E (2015): *Bara skog som brinner? Utvärdering av krishantering under skogsbranden i Västmanland 2014*. Stockholm: FHS/Crismart.
- Barsky L, Trainor J E, Torres M R, Aguirre B E (2007): Managing volunteers: FEMA's Urban Search and Rescue program and interactions with unaffiliated responders in disaster response. *Disasters*, 31(4)495–507.
- Bergling P, Engberg J, Naarttjärvi M, Wennerström E, Wiemelius M E (2016): *Krisen, myndigheterna och lagen: krishantering i rättens gränsland*. Malmö: Gleerup.
- Brante T (2014): *Den professionella logiken: hur vetenskap och praktik förenas i det moderna kunskapssamhället*. Stockholm: Liber.
- Brante T, Johansson E, Olofsson G, Svensson L (2015): *Professioner i kunskapssamhället*. Stockholm: Liber.
- Davies H (2017): Organisational challenges in the United Kingdom's post-disaster 'crisis support' work. *Disasters*, 41(1)55-76.
- Erath A (2015): När elden har slocknat. *Modern Psykologi*. Nr 1.
- FRG Västerås (2015): *Utvärdering skogsbranden i Västmanland 2014*. Västerås: FRG Västerås och Västerås stad.
- Fernandez L, Barbera J, van Dorp J (2006): Spontaneous Volunteer response to Disasters. *Journal of Emergency Management*, 4(5)57-68.
- Fredriksson A (2010): *Marknaden och lärarna: hur organiseringen av skolan påverkar lärares offentliga tjänstemannaskap*. Doktorsavhandling, Statsvetenskapliga institutionen. Göteborg: Göteborgs universitet.
- Friedland R, Alford R (1991): Bringing Society Back In: Symbols, Practices and Institutional Contradictions. I: Powell W, DiMaggio P J (red): *The New Institutionalism in Organizational Analysis* (s 232-263). Chicago, IL: University of Chicago Press.
- Friedson E (2001): *Professionalism: The Third Logic*. Cambridge: Polity Press.
- Henningsson A, Jacobsen U, Björkman C, Thelberg M (2015): *Olycksutredning: skogsbrand i Västmanland efter länsstyrelsens övertagande av räddningstjänsten*.
- Ireni Saban L (2013): Challenging Disaster Administration: Toward Community-Based Disaster Resilience. *Administration & Society*, 45(6)651-673.
- Kendra J M, Wachtendorf T (2001): *Rebel Food... Renegade Supplies: Convergence after the World Trade Center Attack*. Preliminary Paper 316, Disaster Research Center. Delaware: University of Delaware.
- Kvarnlöf L, Johansson R (2014): Boundary practices at incident sites: making distinctions between emergency personnel and the public. *International Journal of Emergency*, 3(1)65-76.
- Linnell M (2014): Citizen Response In Crisis: Individual and Collective Efforts to Enhance Community Resilience. *Human Technology*, 10(2)68-94.
- Länsstyrelsen i Västmanland (2014a): *Skogsbranden i Västmanland 2014: en dokumentation utgiven av länsstyrelsen i Västmanlands län*. Västmanlands län: Länsstyrelsen.
- Länsstyrelsen i Västmanland (2014b): *Ersättning för de som deltagit i arbetet med skogsbranden i Västmanland*. <http://www.lansstyrelsen.se/Vastmanland/Sv/nyheter/2014/Pages/ersattning-for-de-som-deltagit-i-arbetet-med-skogsbranden-i-vastmanland.aspx?previewMode=true>, hämtad 2017-09-19.
- MSB (2015): *Skogsbranden i Västmanland 2014: observatörsrapport*. Stockholm: MSB.

- MSB (2016a): *Ansvar, samverkan, handling: Åtgärder för stärkt krisberedskap utifrån erfarenheterna från skogsbranden i Västmanland 2014*. Stockholm: MSB.
- MSB (2016b): *Bilaga 1: Sammanställning och analys av deltagande aktörers utredningar och utvärderingar efter skogsbranden i Västmanland 2014*. Stockholm: MSB.
- McCaffrey S, Toman E, Stidham M, Shindler B (2013): Social science research related to wildfire management. *International Journal of Wildland Fire*, 22(1)15–24.
- Robinson S E, Murphy H (2014): Frontiers for the Study of Nonprofit Organizations. *Disasters, Risk, Hazards & Crisis in Public Policy*, 4(2)128–134.
- Rothstein B (2010): *Vad bör staten göra? Om välfärdsstatens moraliska och politiska logik*. Stockholm: SNS Förlag.
- SFS 2003:778: *Lagen om skydd mot olyckor*.
- SFS 2006:544: *Lag om kommuners och landstings åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap*.
- SOU 2016:13: *Palett för ett stärkt civilsamhälle: Betänkande av Utredningen för ett stärkt civilsamhälle*.
- Sandberg D (2015): *Sala kommun: Utvärdering av krishantering under skogsbranden i Västmanland 2014*. Stockholm: FHS/Crismart.
- Simo G, Bies A L (2007): The Role of Nonprofits in Disaster Response. *Public Administration Review*, 67:125–142.
- Skar M, Sydnes A, Sydnes K (2016): Integrating unorganized volunteers in emergency response management. *International Journal of Emergency Services*, 5(1)52–65.
- Skelcher C, Smith S R (2015): Theorizing hybridity: institutional logics, complex organisations and actor identities: the case of nonprofits. *Public Administration*, 93(2)433–448.
- Skogsbrandsutredningen (2015): *Rapport från Skogsbrandsutredningen*. Stockholm: Justitiedepartementet.
- Sourza, A A (2009): *Wasted Resources: Volunteers and Disasters*. Master's Thesis, Monterey, California: Naval postgraduate school.
- Tedros A (2009): *Lokala krisaktörer: katastrofvoluntärer eller profitörer?* Rapport nr 107, Förvaltningshögskolan. Göteborg: Göteborgs universitet.
- Thornton P H, Ocasio W (2008): Institutional Logics. I: Greenwood R, Oliver C, Sahlin K, Suddaby R (red): *Handbook of Organizational Institutionalism* (s 99–129). Thousand Oaks, CA: Sage.
- Thornton P H, Ocasio W, Lounsbury M (2012): *The Institutional Logics Perspective: A New Approach to Culture, Structure and Process*. Oxford: Oxford University Press.
- Tierney K J (2015): Resilience and the Neoliberal Project: Discourses, Critiques, Practices - And Katrina. *American Behavioral Scientist*, 59(10)1327–1342.
- Uhr C, Frykmer T (2015): *Erfarenheter från rollen som biträdande operativ chef vid skogsbranden i Västmanland sommaren 2014*. Lund: Lunds universitet.
- Uhr C, Johansson B J E, Landgren J, Holmberg M, Bynander F, Koelega S, Trnka J (2016): Once upon a time in Västmanland - the power of narratives or how the "truth" unfolds. ISCRAM 2016 Conference Proceedings - 13th International Conference on Information Systems for Crisis Response and Management Information Systems for Crisis Response and Management.
- Vuorio P (2015): Logistiken viktig del i insatsen vid skogsbranden i Västmanland 2014. <http://www.volunteerpower.se/resurscentrum/goda-exempel/skogsbranden-25363679>, hämtad 2018-04-24.
- Wachtendorf T, Brown B, Holguin-Veras J (2013): Catastrophe Characteristics and their Impact on Critical Supply Chains. *Homeland Security & Emergency Management*, 10(2)497–520.
- Wachtendorf T, Kendra J M (2004): *Considering Convergence, Coordination, and Social Capital in Disasters*. Preliminary Paper No. 342a, Disaster Research Center. Delaware: University of Delaware.
- Whittaker J, McLennan B, Handmer J (2015): A review of informal volunteerism in emergencies and disasters: Definition, opportunities and challenges. *International Journal of Disaster Risk Reduction*, 13:358–368.